

VÅRD FÖR ALLA Ge papperslösa och asylsökande tillgång till vård på väsentligen lika villkor som övriga invånare. Den uppmaningen riktar tolv företrädare för organisationer, kyrkor och fackförbund till regeringen. Skribenterna befarar att regeringens lagförslag mer än tidigare utestänger papperslösa från rättmätig hälso- och sjukvård. Sverige ligger redan illa till vid en internationell jämförelse.

Ovärdig behandling av papperslösa

Enligt Migrationsverket och polisen finns det 10 000–15 000 personer som lever i Sverige utan tillstånd – men antalet papperslösa uppskattas vara många fler. Papperslösa vuxna och barn har idag inte tillgång till hälso- och sjukvård trots att Sverige har förbundit sig att respektera de mänskliga rättigheterna, där rätt till hälso- och sjukvård ingår.

Sverige är också ett land med lång tradition av solidaritet med utsatta grupper, trots det så finns det alltså en grupp människor som är lever marginaliserade och i stor utsatthet.

Flertalet länder i Europa har en annan inställning. Exempelvis Belgien, Spanien och Italien har lagar som ger papperslösa fri eller subventionerad hälso- och sjukvård.

PICUM, en organisation som arbetar med att främja papperslösas sociala rättigheter, jämförde nyligen vården för papperslösa i elva EU-länder. Undersökningen visade delad bottenplacering för Sverige och Österrike.

En överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och Landsting reglerar i dag graden av tillgång till vård för asylsökande med flera grupper. Papperslösa vuxna och även barn som inte tidigare har varit asylsökande är uteslutna från denna överenskommelse vilket innebär att de inte har tillgång till mer än så kallad "omedelbar" vård.

Den vården kan ingen nekas ens vid bristande betalningsförmåga enligt svensk sjukvårdslag. Däremot krävs personen i efterhand på betalning. Det förslag till lagtext som nu ligger på regeringens bord innebär dessutom en skärpning jämfört med dagens överenskommelse.

FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, har uppmärksammat den situation som i dag råder i Sverige för papperslösa och asylsökande. Paul

Att neka någon vård är inte förenligt med ett demokratiskt och solidariskt samhälle, skriver artikelförfattarna. Bilden visar en läkarmottagning för gömda och asylsökande flyktingar. FOTO: INGVAR KARMHED

Hunt anser att dessa grupper inte får sin rätt till hälsa tillgodosedd och har därför officiellt uppmanat den svenska regeringen att ändra på detta. Paul Hunt påpekar att mänskliga rättigheter inte är förknippade med medborgarskap.

I debatten om vård för papperslösa har kritiska röster hävdats att subventionerad vård till både asylsökande och papperslösa skulle innebära en kraftigt ökad kostnadsmässig belastning för samhället.

Vård av asylsökande i Stockholms läns landsting visar dock på motsatsen. Där minskar vårdkostnaderna när man lättar på regelverket. Färre patienter behöver lida i onödan och kostnaderna för dyr akutvård minskar. Verkligheten i dag får ofta ödesdigra konsekvenser för den som inte vågar söka vård eller inte

har råd att betala. För papperslösa Maria kan det ha varit direkt livsavgörande. Hon hade under en tid haft ont i kroppen och känt sig trött. Men Maria vågade inte uppsöka vården av rädsla för att då bli avvisad ut ur Sverige.

Till slut sökte hon till Röda Korset som hjälpte henne träffa en läkare. Diagnosen var bröstcancer som då hade spridit sig så mycket att den inte gick att bota.

En annan patient som inte fick vård i tid var Suzanne. Några månader in på sin graviditet kände hon sig yr och orkeslös. Suzanne fick ingen hjälp på mödravårdscentralen eftersom hon inte hade råd att betala. I trettonde graviditetsveckan blev läget akut eftersom Suzanne hade en långt gången havandeskapsförgiftning.

Hon förlöstes på sjukhus med akut kejsarsnitt. Pojken som föddes var gravt tillväxthämmad och krävde avancerad vård på avdelning för tidigt födda. Havandeskapsförgiftningen ledde vidare till att Suzanne fick en blodpropp i benet som krävde lång efterbehandling. Regelbundna kontroller på mödravårdscentral hade hejdat havandeskapsförgiftningen med lägre vårdkostnader för samhället.

Särbehandlingen av papperslösa och asylsökande innebär att hälso- och sjukvårdspersonal utsätts för ett orimligt dilemma, när de tvingas frångå den grundläggande principen om vård utifrån behov och beprövad erfarenhet.

Att inte få göra detta strider mot sjukvårdspersonalens yrkesetiska regler och grundregeln att vård ska ges oberoende av fakto-

rer som kön, politisk uppfattning, sexuell läggning, social ställning eller legal status.

Suzanne och Maria är bara två exempel på en stor grupp människor i dagens Sverige som lever i utsatthet och nekas vård. Det är inte värdigt ett solidariskt och demokratiskt samhälle.

Vi uppmanar den svenska staten att ta sitt ansvar för att papperslösa och asylsökande får tillgång till hälso- och sjukvård på i allt väsentligt lika villkor som övriga invånare. En ny lagstiftning som särbehandlar eller utestänger vissa grupper är inte förenlig med de mänskliga rättigheterna om lika värde och icke-diskriminering.

Fotnot: Personuppgifterna i patientberättelserna är fingerade.

Undertecknarna står även bakom det så kallade Rätt till vård-initiativet:

www.vardforpapperslosa.se

LARS AHLIN
ordförande i Psykologförbundet

ANDERS BJÖRKMAN
professor, ordförande Läkare i världen

EVA NILSSON BÅGENHOLM
ordförande Läkarförbundet

ANNA-KARIN EKLUND
ordförande Vårdförbundet

THORBJÖRN LARSSON
direktor Ersta Diakoni

WANJA LUNDBY-WEDIN
ordförande LO

MARIANNE NIVERT
ordförande Rädda Barnen

STURE NORDH
ordförande TCO

ANDERS WEJRYD
ärkebiskop, ordförande

i Sveriges Kristna Råd

BENGT WESTERBERG
ordförande Röda Korset

INGELA WIKLUND
ordförande

i Svenska Barnmorskeförbundet

ANIA WILLMAN
ordförande

Svensk sjuksköterskeförening

🗳 Beslut före sommaruppehållet

• **Juni 2005:** I enlighet med ett EG-direktiv om miniminormer för asylsökande lägger s-regeringen fram ett lagförslag om sjukvård för asylsökande med flera.
• **Januari 2006:** FN:s Paul Hunt besöker Sverige och är kritisk till särbehandlingen av papperslösa i vården. Regeringen drar

tillbaka lagförslaget.
• **Januari 2008:** Den nuvarande regeringen lägger fram en lagrådsremiss utan förändringar av lagförslaget 2005.
• **Februari 2008:** Lagrådsremissen kritiserar under en hearing i riksdagen för att lagen kan tolkas som förbud för sjukhus att ge vård till papperslösa.

• **Mars 2008:** Regeringen föreslår en ny lag. Den ordalydelse som kunde tolkas som förbud har tagits bort, men papperslösa exkluderas fortfarande från sjukvård i Sverige.
• **Nu:** propositionen behandlas och riksdagen ska innan sommaruppehållet fatta beslut.

INLÄGG | Psykvården i Stockholm behöver inte fler aktörer

”Vi tvingas bälteslägga patienter i en aula”

Psykiatrin är en förlorad sektor. Resurserna är alltför snåla inom den öppna och slutna vården.

Verksamheten hålls i gång tack vare att vi skötare och andra i personalen dagligen trolrar med knäna. Men vi känner nu att gränsen för vad vi mäktar med är nådd.

Några siffror från Stockholms södra sjukvårdsdistrikt: de senaste fem åren har antalet patienter till öppna vården ökat med 50 procent, medan vi som arbetar bara blivit obetydligt fler. Brister

den öppna vården ökar trycket mot den slutna.

Förra året hade vi där en beläggning på 120 procent. Platsbristen gör att vi tvingas lägga flera psykiskt sjuka i samma rum och att vi ger nattpermission åt vissa patienter för att bereda plats för akut intagna. Det har hänt att personalen tvingats bälteslägga patienter i en aula. Vi kan inte längre göra ett bra jobb.

Det ökade trycket mot psykvården i länet beror bland annat på att människorna blivit fler. Men samtidigt har kommunerna

skurit ner på förebyggande insatser, till exempel skolpsykologer.

I vårt distrikt har kommunen dragit ner resurserna för gruppboende och sysselsättning. I vårt dagliga arbete går samarbetet mellan kommun och landsting ut på att hantera följderna av urholkade resurser.

Förr arbetade många av oss politiskt för att påverka utvecklingen inom den psykiatriska vården. Nu är jobbet så krävande att vi inte orkar det längre. De psykiskt sjuka tappar röster på den politiska arenan.

Stockholms läns landsting, där en stor del av landets invånare lever, tar nu det unika steget att lägga ut den öppna psykiatriska vården på privata händer. Det är ett vågspel, som skapat stor oro hos oss anställda för att patienter ska komma ännu mer i kläm.

Lösningen på den underdimensionerade psykvården är mer resurser, inte ändrad organisation eller fler utförare.

Psykiatrin fick nyligen mer pengar genom psykiatrisamord-

ningen. Tyvärr går de till kortlivade projekt och punktinsatser som inte löser de problem och den brist på resurser som präglar det dagliga psykiatriska arbetet.

Detta är inte värdigt ett rikt välfärdssamhälle.

ROLF ANDERSSON,
KAIJA PITKÄJÄRVI,
TORALF AXELSSON,
EVA ANDERZON
OCH PÅR BERGSTRÖM,

skötare och fackliga ombud i Kommunal Stockholms län.